

Nur medreselerine zekat verilebilir mi? Pandemi sürecinde kapalı olan yerler için nasıl düşünmeliyiz?

Üstadımızın şu ifadelerine bakalım:

"... Büyük bir çeşme var, şimdiye kadar sû-i istimal ile şûristana dağılıp bazı seele ve acezeye neşvünemâ verdi. Bu çeşmeye güzel bir mecrâ yapınız, mesâi-yi şer'îye ile şu havuza dökünüz. Sonra da bostan-ı kemâlâtınıza su veriniz. Bu, hiç bitmez ve tükenmez bir menbadır."(1)

Meal:

"Büyük bir çeşme var. Şimdiye kadar yanlış yerde kullanılarak verimsiz topraklara akıtılıp bazı dilenci ve acezenin gelişip yeşermesine sebep oldu. Bu çeşmeye güzel bir kanal yapınız. İslâmî hizmetlerinizle şu havuza dökünüz. Sonra da kemâlat bostanınıza su veriniz. Bu hiç tükenmez ve bitmez bir kaynaktır."

Devam eden ifadelerde de İslâm'ın yayılması ve milletin ilerlemesi ve diğer gelişmiş milletlerin seviyesine ulaşabilmesi için, zekâtın millet menfaatine harcanmasını istemektedir:

"Eğer ezkiya (zeki insanlar) zekâvetlerinin (zekâlarının) zekâtını ve ağniya (zenginler) velev zekâtın zekâtını milletin menfaatine sarf etseler, milletimiz de başka milletlere yolda karışabilir."(2)

İfadelerinden anlaşılıyor ki, medreselerimizin temel ihtiyaçları için zekâtımızı verebiliriz. Buradaki kira, gıda, faturalar ve vakıf kalanların tayinatı gibi yerlere sarfedilebilir. Medreselerimizin pandemi döneminde kapalı olması, bu gerçeği değiştirmez. Çünkü kira ve vakıf kardeşlerin tayinatı devam ediyor. Velev ki, belirli bir medresede bu ihtiyaç yoksa da, sorumlu olan kişinin diğer ihtiyaç duyulan medreselerin ihtiyaçlarında bunu kullanacağını biliyorsak, yine de zekâtı buralara vermede bir sıkıntı yoktur.

Şimdi bu meselenin şer'i dayanağına bakalım:

Tevbe suresinin, 60. ayet-i kerimesinde zekâtın kimlere verileceği mealen şöyle bildirilir:

“Zekâtlar Allah’tan bir farz olmak üzere fakirlere, miskinlere, zekât işinde çalışanlara, kalpleri İslâm'a ısındırılacaklara verilir. Kölelerin, borçluların, Allah yolunda olanların ve yolda kalmışların uğrunda harcanır...”

Aldıkları zekât ve fitreleri bir fonda toplayıp bunu yalnızca Tevbe Suresi'nin 60. ayetinde belirtilen bu sekiz yere sarf ettikleri bilinen ve kendilerine her bakımdan güvenilen kimseler eliyle yönetilen dernek, kurum ve yardımlaşma fonlarına, zekât ve fitre verilmesinde dinen bir sakınca yoktur.

Bu kuruluşlar zekâtı gerekli olan yerlere ulaştırıyorsa zekât verilebilir. Zekât gelirlerini ilgili yerlerden alıp ilgili yerlere ulaştırmak için çalışanların ücretleri bu gelirlerden ödenebilir.

"Allah yolunda olanlardan maksat, Allah'a yaklaştıran her şeydir. Eğer ihtiyaç hâsil olursa, bu mânâyâ Allah'a itaat yolunda çalışan herkes ve bütün hayır yolları girer."(3)

Fahrüddin er-Râzî, *et-Tefsîrü'l-Kebir*'inde, şu ifadelerle meseleyi umumileştirir:

"Fî sebîlillah tabiri, sadece gazilere mahsus değildir. Zekât bütün hayır yollarına verilir. Ölülerin techiz ve kefenlenmesine, kalelerin yapılması ve cami inşası bunlara girer..."(4)

Elmalılı Hamdi Yazır da aynı görüşü aktararak bunu her türlü hayır yerine kullanmanın doğru olmayacağını söyler. Esasen Allah yolunda olanlardan maksadın mücahitler, hacılar ve ilim yolunda olanlardır diyerek şöyle devam eder:

"Ancak mücahidlerin cihatta muhtaç oldukları her türlü levazım ve mühimmat, yani **'Onlara karşı kuvvet hazırlayın.'** (Enfal, 8/60) âyetinin kapsamı içinde olup da yalnızca kendi imkânları ile tedarik edilmesi mümkün **'cihad ihtiyaçları'**nın hepsi bu **fî sebîlillâh** harcama yerine girer. (...)"

"Sadaka sahibi, sadakasını **fî sebîlillah** olmak üzere muhtaç olan mücahidlere temlik veya komutana teslim etmekle vacibi eda etmiş olur. Kumandan da onu velayet yoluyla alıp, mücahidlerin cihattaki ihtiyacına yerli yerinde ve en uygun şekilde harcamakla velayet görevini ifa etmiş ve emaneti yerine ulaştırmış olur. Ve ihtiyacın özelliğine göre, mücahidlerin doğrudan doğruya şahısları söz konusu olmayıp teker teker temlik gerekli olmayabilir. Mesela, yiyecek ve giyecek şahsa tahsis edilebilir de ağır silahlar birliğin emrine tahsis edilir. Daha doğrusu

kumandanın emrine verilir."(5)

Bu açıklama zekâtın cami, köprü gibi binaların yapımına verilemeyeceğini ifade etmekle beraber, zekât almaya hak kazananların ihtiyaçlarına harcanmak üzere verilebileceğini ifade etmektedir.

Elmalılı Hamdi Yazır'ın verdiği örneğe göre, zekât, doğrudan hayır kurumlarına verilir, o kurumun yöneticileri de kurumun uygun olan ihtiyaçlarına harcayabilir.

Detaylı bilgiler için Sorularla İslamiyet sitemizdeki bu cevabı inceleyebilirsiniz:

- [Zekât kimlere verilir; zekât verilecek yerler nerelerdir? Derneklere, vakıflara, hayır kurumlarına, Kur'an kurslarına, öğrencilere ve yurtlarına zekât vermek doğru mudur ?](#)

Dipnotlar:

(1) bk. [Münazarat](#).

(2) bk. [age](#).

(3) bk. *Bedâyiü's-Sanâî, II, 451.*

(4) bk. *Farru'r-Râzî. et-Tefsîrü'l-Kebîr. (Beyrut: İhyâü't-Türâsi'l-Arabî) XVI, 113.*

(5) bk. *Hak Dini Kur'ân Dili, Tevbe Suresi 60. Ayet Tefsiri, IV, 374.*